

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Egyházmegyei közgyűlést megnyitó beszéd.

Nagytszeteletű és Méltóságos Közgyűlés!

Bizonyos, hogy míg a csodás és örök körforgásos világban vándorlunk, időről-időre több-kevesebb veszteség borít arcainkra bánat fátyolt. Íme mosta csonka beregi egyházmegyből jött a fájó sóhajtás, ahogy szeretett esperese, *Lánczy József* végálmra szenderült. A megboldogult nem emelkedett a földi dicsőség magaslatain táborozó nagyok közé, de lelkének nemességével, szívének jóságával fénylett-ragyogott állandóan az őt környező világban, s azok közérte számláltatott, akikhez hangzik a Főpásztor édes szózata: „Jer, jer!... Menj bé a te Uradnak örömébe!” Lelkem előtt lebeg a jellegzetes magyar táblabíró típusú kálvinista papi alakja. Nem is tűnik el onnan soha, míg én is le nem teszem vándorpálcámat... Testi szemekkel bizony nem látjuk őt többé, hiszen a menny fényességébe öltözött, s azt a fényességet nem bírják a mi testi szemünk. Gondolom: méltóztatik emlékét kegyelettel örökíteni, s részvétünkről a gyászoló családját, s a csonkaberegi testvér egyházmegyéjét értesíteni.

Nagytszeteletű és méltóságos Közgyűlés! Ha valamely halandónak megadatnék az, hogy a sztratoszférán túl egy mozdíthatatlan pontról szemlélje a mai embervilág életét, döbbenetes ámulással látná, hogy micsoda khaotikus állapotban zür-zavarog egész emberiségünk! Mintha csak együttesen az a khaosz volnánk, amelyben — míg az örök *Rendező* parancsszavára neki nem indult minden egyéni sajátosság a maga hivatásának betöltésére, — együtt volt, együtt kavargott a jóság és rosszóság minden eleme, és tépte, szaggatta, gyötörte egymást valamennyi. Ki tagadhatná azt, hogy ez ma nem így van?... Hol ma Glóbuszunkon az a földrész, világtáj, ország, nemzet, amelyben az életfolyamat rendes, normális, zavargás nélküli volna? S ki merné állítani, hogy mindez nem a mai „világrendező“ (!) földi hatalmasok-

nak a műve?... A nép, az istenadta nép soha nem kezdett volna világháborúba, ha az intrikus földi hatalmasok bele nem vitték volna. Az eszes, a bölcs, a tisztos uralom alatt élő nép sohasem vágyott és vágyik világégésre, pusztító hadjáratra. A bársonyos, hermelines, bíboros trónusok körül lebzselő diplomaták csel-szövényei borították lángba Európát, vitték öldöklő hareba a fehér fajokkal szembe a színeseket, s szárazon és vizen, tenger fölött és tenger alatt ők küldték a poklok halálába a milliókat. S a felszított állati szenvedélyek tüzes mérge áthatotta a föld kerekességének milljom ezreit, és ez a mérreg ma is öldököl, pusztít szerte a világ mind a négy tájékán. Nem kell hinni, hogy az örületes orosz kommunizmus egymaga áll a földet rengtető khaotikus világhállapot boszorkányüstjénél. Nem kevésbé kotyvasztják annak szíveket keserítő, lelkeket emésztő undok tartalmát a most itt, majd amott konferenciázó, s a római augurokként maguk között össze-összenevető földi nagyok, akik, hogy egyebet ne mondjak, elég szerénytelenek azzal ámítani bennünket, hogy az emberiség békés életének a munkálásán fáradoznak, de még csak a kezüket sem mozdították meg, hogy az Isten teremtette embervilágunk ezer és ezer vérző sebére egy harmatsöppnyi enyhítő balzsamot hintettek volna. A világválság okát, ódiúmat folyvást nagy eloquenciával háritják el magukról. De azt az egész világ kincseiért el nem ismernék, hogy a feldult világ tengernyi kinja, gyötrelme az ő utálatos kapzsiságukból, feneketlen gyűlölségükből, sirgalmatlan szeretet-nélküliségükből sarjadzott ki, s nőtt nagyra...

Fölvetődik számtalanszor a kérdés: hol, merre a menekülés útja az emberiség zür-zavarából? Erre a kérdésre száz és száz szalmacsépléssel próbáltak már megfelelni a világ nemzetgazdászai, pénzügyi kapacitásai, politikai bölcsői, de a szög fejét — szerintem — csak az a közkedvelt, izig-vérig keresztyén magyar publicista találta el, aki azt mondja, hogy: „Olyan rend, nincsen és nem is lehet a valóság világában, amely közmegelegedést keltene. Minden körülmények között el kell

viselnünk azt a tudatot, hogy nálunknál erősebbek és Szerencésebbek is vannak. Ez a ki-reparálhatatlan törvényszerűség. (Mintha csak a szentkönyvünkből olvasná: „A gazdag és szegény összetalálkoznak, mindkettőt pedig az Úr szerzi. Példab. XXII. 2.“). Hinnünk kell, hogy a természet is, Isten is az erőkülönbségeket akarja, mert nem egyformák teremnek. A felsőbb akaratban való megnyugváshoz azonban erkölcsi erő kell és ennek örök forrása a hit, a vallás. Ezért a vallásos nevelés marad mindenkori a társadalom leghatásosabb életjavító eszköze... A rosszat rosszal sohasem lehet eredményesen leküzdeni. Ha tehát a gonoszúság támad reánk, egyetlen útja a menekülésnek az, hogy közelednünk kell Jézus felé.“ (Buday Barna.) Nos, meggyőződésem, hogyha a kérdés megoldását a diplomaták, nemzetgazdászok, pénzügyi kapacitások kezéből kivéve, az evangéliumi keresztyénség vezéregyéneinek a kezére bíznák, azok egyszerűen letörlik vala egy spongyával az összes kimondhatatlan mennyiségű háborús adósságokat, — hiszen kölesönösen úgyis sokat-sokat vesztek —, eltűnnek vala a vámsorompók, megszűnnek vala a fajok, nemzetek, országok közötti gyűlölködések, háborgások, a szovjetszörnyűség visszasiel a poklok-poklába, ahonnan fölbukkant, s az emberiség élete lesz, mint egy virágdús mező, madárdalos liget s mosolygó gyümölcsökkel rakott kert. Nem lesznek vala éhező, rongyoskodó milliók, nem remegünk a biatorbágyi szörnyű eseményektől. Az Istennek békessége költözik vala a szívekbe. (Kol. III. 15.). „Irgalmasság és hűség összetalálkoznak, igazság és békesség csókoltatják egymást. (LXXXV. zs. 11. v.). Nem vagyunk annyira délibábkergetők, hogy a pacifizmus ma-holnap teljes diadaláról álmodoznánk e gyalgó testben. Hiszen a nagy kozmikus világban is folyvást küzdenek a centripetális és centrifugális erők. S az örök törvényszerűség kényszere alól a mi kis mikrokozmoszuk sem vonhatja ki magát. De a böles *Rendező* féket is adott a vonzó s taszító erők egyensúlyozására, hogy a világkozmosz rommá ne legyen, míg vele s benne a nagy célja meg nem valósul. Így adott féket a mi mikrokozmoszukba is, amit, ha a földi nagyok értékelni tudnának, nem süllyedne vissza mikrokozmoszuk a vad állatok világába, s az ős khaosz zürzavaros állapotába. Ez a fék: az Úr Jézusban reprezentált örök *szeretet*. Ezt a féket reprezentálják ma az igaz keresztyénség jobbjai. Nem is szűnnek kifejtteni annak ható erejét. Fájdalom! Az egyházi Róma még ezen a téren sem óhajt együtt munkálkodni velök... velünk... Ha még ő sem, aki keresztyénnek titulálja magát!... Hát akkor hogy reméljük, hogy hamarosan megértenek bennünket a világ nagyjai!... Őseinket sem értette már meg Róma. És mégis tudtak kovász lenni az emberiség nagy téstájában. Tudtak éberkedni, serénykedni a földi élet édesítésében. Ennek monu-

mentális bizonyossága az, hogy a nagy zavarások, s rettentő üldözések közepette is képesek voltak életre hívni s fenntartani egy pápai, pataki, s debreceni főiskolát... világító Fárószul a sötétség vadonában, — igazság terjesztőiül a fondorlatos gázság ellenében, — békeség otthonául a véres háborgások közepette. Ezekért fáradnak, küzdenek Pál apostoli kitartással ma a Dr. *Baltazar*-féle nagyjaink, „nézvén a hitnek fejedelmére és bevégezőjére Jézusra, aki az előtte levő öröm helyett megvetve a gyalázatot, keresztet szenvedett, s az Isten királyi székének jobbára ült.“ (Zsidók XII. 2.).

Nagytiszteletű és Méltóságos Közgyűlés! Nem kell félnünk és kishitűsködnünk még a mai khaotikus világban sem. Az a böles *Rendező*, Aki az ős khaoszból tudott teremteni egy normálisan, szervezeten fejlődő világegyetemet, fog még rendet teremteni a mi vak csillagunkon, a földön is. De el kell telnie az emberiségre most nehezülő próbaidőnek. Minden szörnyen ható katasztrófa új atmoszféra, új lendület, új lehetőségek magvait hordozza méhében... Az ÚrLelke lebeg most is a khaotikus világ felett s mihelyt Ő akarja, lesz világosság, lesz még napfény, lesz még sugárzó melegség, lesz még csöndes, zavartalan gyümölcsözés ideje, lesz még idő, amikor a fegyverekből készült kapákat és sarlókat többre becsülik minden golyószórónál, s a népek milliói a tisztos munka lombos diófáinak árnyékában költik el délebédjüket, s a csöndes hajlék békés födele alatt pihenik át napi fáradalmaikat.

Faxit Deus!...

Elnökségem Őméltósága nevében is szívből köszöntve mindnyájukat, közgyűlésünket megnyitom.

F. Varga Lajos.

A Zsinat.

A tavaszi ülészak legutóbbi ülésén bizottságot alakított a zsinat azzal a feladattal, hogy a letárgyalt törvényjavaslatokat készítse elő harmadik olvasásra. Ez a bizottság nagyon nagy munkát végzett s egyik törvényjavaslatot anélkül, hogy rajta bármi érdemi változtatást tett volna, egészen újjá formált. Talán még egy ízben sem volt ilyen szabatosan és egységes irállyal szövegezett törvényünk, mint a mostani.

Miután a bizottság október elején kész lett a munkájával és minthogy az 1881 október 31-én megnyitott debreceni zsinat emlékét is meg akarták ünnepelni, a zsinat elnöksége az ülések kezdetét október 29-re tűzte ki azzal az elhatározással, hogy akármint is, két nap alatt végezni kell a harmadik olvasással és október 31-én, az ünnepélyes üléssel be kell fejezni az ülészakot. Még ennyi időre sem volt azonban szükség. A zsinati atyák bölcsen belátták, hogy szavakon versengeni nem volna megokolt és hogy a nagy gonddal egységesre kisimított

törvényen bármely változtatás az egész munka előlrol kezdését jelenthetné.

Baltazár Dezső püspök imádkozott a gyűlés elején és végén; mindkét alkalommal a szokott mély hatást gyakorolva mindenkire. Azonkívül még két ünnepi beszédet mondott e rövid pár nap alatt. Nagy szerencse, hogy győzi a sok munkát. Az elnöki megnyitót az ülészak elején Dókus Ernő főgondnok mondta, ugyanő nyitotta meg az október 31-i ünnepélyes ülést is és végül az ülészakot is ő zárta be. Mind-egyik alkalommal gazdag tartalmú és szépformájú, olykor költői lendületű beszédet mond. Minden csodálatunkat megérdemli e jelesünk, akinek nagy munkabírását és teljes szellemi üdeségét látva, senki sem hinné el, hogy ő már az ötven év előtti zsinatnak is tagja volt.

A törvényjavaslatok harmadik olvasásával, amint mondtam, hamarosan végzett a zsinat. Így maradt idő, amire nagyon nagy szükség volt, a ma problémájának megbeszélésére. Pénteken délelőtt, a zsinat ülése után, értekezleten tartotta vissza a zsinat tagjait az elnökség s ezen bizalmasan megbeszéltek azokat a nagy nehézségeket, amelyek elé egyházunk a leromlott gazdasági viszonyok között jutott. Az értekezletet bizalmasnak nyilvánították s ott a sajtó képviselői sem vehettek részt. Annyit azonban indiszkréciónélkül elárulhatunk, hogy a megbeszélést Harsányi Pál esperes nagyszabású előadása vezette be s hogy a három óra hosszát tartó megbeszélés során az a vélemény alakult ki, hogy a Kováts J. István által előterjesztett határozati javaslatot alapul lehet venni egy zsinati határozathoz, amelynek a megszövegezésére az egyházalkotmányi bizottság kapott utasítást. Ez a bizottság pénteken délután elkészítette a javaslatot és azt a zsinat a másnapi ünnepélyes ülés végén el is fogadta.

Az október hó 31-i ünnepi nap ugyanis a Kálvin-téri templomban tartott istentisztelet után, amelyen Forgács Gyula prédikált, a szokott helyen folytatódott a zsinati ülés. Dókus Ernő nagyszerű megnyitója után Görömbei Péter emlékezett meg az ötven év előtti debreceni zsinatról s arról, hogy az akkori eredmények — a magyar reformátusok egysége, a közalap — látszólag aláhanyatlottak; aztán határozati javaslatot terjesztett elő, amely szerint a zsinat kegyelettel emlékezik meg a nagy elődokról és Istenben vetett hittel várja a magyar reformátusok újból egyesülését.

Görömbei ünnepi beszéde elsőrangú tanulmány volt: példa arra, hogyan lehet igen rövid idő alatt is igen sokat elmondani. Nem volt benne semmi felesleges, de benne volt minden jelentős. Frissen peregték előttünk az ötven év előtti események s az előadás végére érve, úgy éreztük, hogy még szívesen hallgatnánk tovább, de viszont azt is beláttuk, hogy máris nagyon sok az új, az érdekes, az eddig nem ismert adat. Görömbei Péter nagy becsületet szerzett ma-

gának és egyházkerületének is. Ez az ünnepi beszéde meglepte azokat is, akik régóta jól ismerői az erős kötésű lexikon tartalmáé voltak.

A javaslatához a beteg Ravasz László püspök helyett Kováts J. István, majd Antal Géza püspök és Cziáky Endre püspökhelyettes szoltak hozzá, majd pedig Bedő Sándor, az erdélyiek nevében fejezte ki a javaslatához csatlakozást. A zsinat a javaslatot egyhangúlag elfogadta.

Ezután az egyházalkotmányi bizottság előterjesztése következett, amelyet Balogh Jenő, Kováts István és Janka Károly hozzászólása után a zsinat szintén egyhangúlag elfogadott.

Ebben a határozatban az foglaltatik, hogy a püspökök és az egyházkerületi főgondnokok buzdító szóval forduljanak az egyházközségekhez; tárgyalást kezdenek kölcsönszerezhetőség iránt; memorandummal fordulnak a kormányhoz; az önmagát kiegészítő konventi elnöki tanács gyorsan és mindenre figyelemmel járjon el a szükséges feladatokban.

A törvényjavaslatok most már mennek a Kormányzó úr elé, a legfőbb superinspectióra.

K. B.

Vallásváltoztatások Magyarországon 1817—1846-ig.

A bécsi Staatsrathoz beküldött jelentések alapján.

(Folytatás).

Az első 27 évnek az eredménye nagyon szomorú a görögkeletiekre nézve. 102 nyereséggel szemben 2895 veszteséget szenvedtek. Tehát valamivel több, mint 28-szoros volt a veszteségük, mint betérőiknek száma. Joggal tünhetik fel fehérek, hogy az 1844—1846. években — csupán három év alatt — 190-re ugrik fel az új görögkeletiek száma. Míg az előző korszakban évenként átlag 3-8 ember vette fel a görög nem egy. vallást, addig a másodikban 63-3. Tizenhétszer jobb lett tehát az évi arány s abszolút számokban is majdnem kétszer annyi a második, mint az első időszak görög keleti vallásra térőinek száma. Ezzel szemben a római egyház nem ért el megközelítően sem olyan jó eredményt az utolsó három évben, hogy az eddigi arány továbbra is megmaradhatott volna. 779 lélek tért át az utolsó három év alatt g. sz. róm. katolikussá, ami ugyan esztendőnkénti átlagban — 160 betérővel — jobb eredményt mutat, az előző években megnyert átlagos évi 107 betérővel szemben, de, ha megfigyeljük, hogy ezen eredmény elérésére is csupán az segítette a római egyházat, hogy az 1844. évben a nagyváradi egyházmegyében egy év alatt 478 betérőt nyert, ami a három év betérőinek háromötödét teszi s amely hatalmas eredményt a véletlen munkájának is betudhatjuk, annál is inkább, mert más esztendőben meg sem közelítette a róm. egyház nyeresége

ezt az összeget, — akkor tűnik csak ki igazán a görögkeletieknek az új törvény által elnyert kedvezőbb helyzete. (Ugyanazon az alapon tekinthetjük ezen adatot is (478) véletlenül előállottak, mint ahogy az 1823. évi kimutatásokban a Nyitra megyében protestánsná térők összegeként feltüntetett 111-et.)

Ha ezt a nagyváradi görög szertartású egyházmegyében előfordult 478 vallásváltoztatást kivesszük és csupán a három megmaradt g. sz. egyházmegye: munkácsi, kőrösi és eperjesi területén előfordult vallásváltoztatásokat vesszük figyelembe, akkor azt látjuk, hogy a görögkeleti egyház az új törvény ideje alatt 158 betérővel szemben, csupán 136 veszteséget szenvedett. Tehát azon megyékben, ahol nem volt olyan erős a térítési mozgalom, mint a nagyváradiiban, nagyarányú visszatérések következtek be. Áll ez különösen a munkácsira, ahol 123 nyereséget ért el a görögkeleti egyház mindössze 50 kitérővel szemben.

Mint az eddigiekből is látható, a római egyházra nézve a legeredményesebb munkát a görögkeleti térítések körül a nagyváradi egyházmegye végezte. Ez az egyházmegye egymaga több, mint kétszerannyi új hívet hódított meg a 30 év alatt, mint a többi három együttesen. 2511 lélekkel gyarapodott ez az egyházmegye harminc év alatt, míg a többi három mindössze 1163-mal. Ha azokat az éveket nem számítjuk, amikor e megye jelentést nem küldött be, akkor esztendőnként körülbelül 100—100 lélekkel gyarapodott átlagosan számítva ezen egyházmegye a betérő görögkeletiekből.

Mindezek ellenére a legfeltűnőbb adatokkal nem ez a megye, hanem a kőrösi egyházmegye szerepel a kimutatásokban. Itt 20 kitérővel szemben 811 betérőt nyert a római egyház. Önmagukban nem túlságosan nagy számok. Igaz ugyan, hogy negyvenszer több a nyeresége, mint a vesztesége a római egyháznak. Azonban, ha figyelembe vesszük azt, hogy e megye tizenhárom éven át nem küldött be jelentést s hogy lélekszáma 1840-ben mindössze 13,188 volt, akkor tűnik fel csak ez a példátlan mozgalmasság előttünk a maga valóságában és nagyságában. Csodálkozunk kell azon, hogy egy 13 ezer lélekkel bíró egyházmegye esztendőnként 47-6 lélekszámú gyarapodást tudjon elérni *áttérések* által, hogy 17 év alatt annyi betérőt tudjon felmutatni, mint lélekszámának egytizenötödrésze. E megyében fordultak elő sokszor egyik évtől a másikig, a legnagyobb eltolódások az áttérők számainál. Egyszer meghaladja, egyszer pedig egészen megközelíti a kétszázat s ezzel szemben két esetben a tízet sem éri el a róm. katolikussá térők száma, míg öt esetben jóval ötvenen alul van s mégis eléri 17 év alatt a 811 nyereséget ez az egyházmegye. E nagy különbségnek okát abban kereshetjük, hogy a kőrösi egyházmegyét többször felszólították pontosabb jelentéstételre s így joggal feltehetjük, hogy e nagy különbségek

a jelentéstétel pontatlansága és rendetlensége miatt jöttek létre.

VIII. Zsidók.

Nagyon feltűnő a hazánkban, természetesen nagyon nagy százalékban bevándorlás által, csodálatos gyorsasággal szaporodó zsidóság (1785-ben: 75,089, 1805-ben: 127,816, 1840-ben: 241,632 volt a számuk) nagymérvű vérvesztesége a róm. kath. egyházzal szemben. Esztendőről-esztendőre egyforma arányban, de állandóan veszített a zsidóság ez egyházzal szemben. Hogy csak ezzel szemben, annak okát könnyen meg lehet érteni, hiszen a protestánsok és a görögkeletiek is ki voltak téve a különböző támadásoknak és erőszakoskodásoknak, úgyhogy nem is lehet elképzelni, hogy egyetlen zsidó is feleserelte volna vallását a szintén zaklatott protestáns, vagy görögkeleti vallással. S ezt annál inkább is állíthatjuk, mert sokszáz akta átnézése után sem akadunk ilyen esetre, sem pedig a kimutatásokban nem találunk ilyenre példát. Egyetlen esetben megtörtént azonban az, amit a kimutatások külön is megjegyeztek, hogy egy zsidó — az ország déli részén — először latin szertartású róm. katolikussá, majd mohamedánná, végül pedig újból latin szert. róm. katolikussá lett.²⁵

vitéz Marton József.

(Folytatása következik.)

A nyáron elvett áldásból származott valami áldás árváinkra?

ISKOLA

Pap-tanító-lévita.

Semmi sem új a nap alatt. Az a gondolat sem, hogy a lelkészek tanítói képzésre kényszeríttessenek...

Ötven esztendeje, hogy a címül írt három fogalommal komolyan kezdtem foglalkozni. Akkor léptem a pedagógiai pályára.

Ennyi idő alatt próbáltam és átéltem vegyesen jót és rosszat. Mint diákot négy hosszú éven át készítettek elő a már akkor is *fenséges, szép, fontos* stb. megjelölésekkel díszített tanítói pályára. Akkor emelték háromról négyre a tanítóképzés idejét, mert az indokolás szerint is a rengeteg elmélet mellett nem futotta az idő a gyakorlati kiképzésre. Ma meg már pláne öt év kell hozzá. És minél jobban fejlesztik és minél több esztendőig tart a tanítói kiképzés, nagyon természetes, hogy a végzett tanító annál igényesebb a társadalommal és a fentartó pénztárakkal szemben.

És méltán! Mert ha valaki négy középiskola után öt-hat évig készül elemi iskolai tanítóságra, akkor meg is kívánhatja a tanulásra fordított idő kellő kamatoztatását. Anyagilag

²⁵ St. R. 1844/2738.

is, szellemileg is. Ez ma egyik sincs meg. Schol. Sem a felekezeti, sem a községi, vagy állami iskolánál. Most nem ennek a kérdésnek a bolygatása a célo, ezért csak utalok a tanügyi lapok hirdetényeire. Amíg a *fizetés*, a *törvényes* jövedelem mellett nyolc-tíz kötelezett, de *nem díjazott* mellékfoglalkozást hárítanak a tanító nyakába, szó sem lehet a tanító kellő megbecsüléséről! Akit annyira ki mernek használni *ingyen* és akinek *fizetés törvényes* jelszóval kell egész életén beérnie, a társadalmi életben vezérekedni, saját gyermekeit — semmiből! — neveltetni, az ne merjen álmódzni az elismerés, megbecsülés semmilyen formájáról sem, mert a mai helyzet *nem megbecsülés, hanem lebecsülés*. Vele szemben évtizedek óta még *Krisztusban szolgátarsa* is a legtöbbször ellenszenvvel és hatalan nem lesajnálkozással, nyílt lebecsüléssel, de általában igen bántóan viselkedik. Igaz, hogy ezt tíz éves felekezeti oktatóskodásom alatt személy szerint nem tapasztaltam, de láttam, tapasztaltam másnál, napról-napra.

Abban az időben is „muszaj“ volt a lelkész akadályoztatása esetén helyettesíteni. Hogy ez a gummi természetű meghatározás milyen tág kapu volt, azt pro és contra mindnyájan tudjuk.

Egy időben — pár évtizede — meg akarták próbálni, hogy ugyan miképpen alakulna a helyzet, ha a lelkészek tanítói képesítést szereznének és így szakszerű jogossággal szólhatnának hozzá a tanító munkájához, sőt esetleg még szakszerűen is helyettesítenék a tanítót?! Elgondolásnak nem volt rossz, sőt egyenesen tetszetős volt ez az idea. Csak egy hibája volt: a zöld asztal mellett született; meg is szűnt hamarosan, mert mindenki rájött, hogy ugyan a papiros — az oklevél — megvolt, de a hozzávaló szakértelem teljes mértékben hiányzott, ami egészen természetes. Mégis csak más, ha valaki 4—5—6 esztendeig valami szakra — és csak arra — készül, mintha valaki — mintegy ráadásul — tessék-lássék vizsgát tesz.

Általánosan megállapított tény, hogy a tanítónál nem az a legfőbb követelmény, hogy *személy szerint* mennyi tudományos képzettsége van, hanem az, hogy azt, amit a tanulóknak el kell sajátítania, *hogyan tudja és milyen sikerrel átplántálni* a gyermekbe. Ezt a tudományt kell a tanítónak megtanulnia. Ha az ismereteket átültetni nem tudja, nem jó tanító, ha egyénileg egyetemi tanári képessége van is és tudása csimborasszói. *Ezért* kell a teljes — lehetséges a teljes? — tanítói képzésre öt év, sőt mostanában erősen emlegetik a hat esztendőt.

Most értünk el az újabb ismét felmerült tervhez, amely szerint a lelkész szerezze meg a tanítói képesítést!

Semmi sem új a nap alatt! ez sem az. Már volt ilyen. Meg is bukott, mert nem kivihető. A két állást nem lehet egy kalap alá hozni; ha erőszakolják, tönkre megy mind a kettő. Annyira más ez is, az is, hogy bár mindkettő

tanító (Jézus is az volt!), a mai körülmények között nem bízható egy emberre a két cél felé törekvés, úgy, hogy mindkettő a legteljesebb siker reményében munkálkodhassék.

A tanító a teljes tudatlanságot hivatott elűzni, ezért nehéz a hivatása, a lelkész a hivatott tudományos készültségű, ravaszul felfangos ellenfeleinkkel hadakozni és tudományos érvekkel őket legyőzni, ez meg ezért igen nehéz. Ehhez is, ahhoz is egész ember, teljes észbeli felkészültség kell. Ezért indokolt és szükséges a teológiát fejleszteni. Hiszen a bennünket támadó ellenfeleink állandóan válogatják a jók közül legjobbjait, hogy ellenünk minél harc-képzettebb sereget állíthassanak! Igaz, náluk könnyebben megy, mert *tömegüknel fogva* — emberi számítás szerint — könnyebben találnak megfelelő embert minden pozícióra, de meg anyagi erejüknel fogva is könnyebb az ő helyzetük.

Ilyen körülmények között nem szabad a lelkész tanítóvá degradálni. *Ezt a megállapítást a köztudal, az élet produkálja*, ez így van, kár cáfolására szót vesztegetni. Nemhogy közönséges elemi iskolai tanítóságot (is) vállalna, aki papi pályára készült, de még a vallástanító-lelkésztől is iparkodnak menekülni: *ekklézsia a végcél*. Ez is így van. És természetes.

Minthogy pedig sok kis ekklézsiánk mindenestől az elpusztulásnak van kitéve, a lélekszám és az iskolakötelesek létszámcsökkenése miatt: ezek megmentésére valami más megoldást kell találni.

Van is egy ajánlatom. Látszólag ellentmondás lesz az eddig elmondottakkal, de nem az, mert más alapra helyezkedem.

Régen divatban volt a lévitaság intézménye. Ezt kellene megfelelő formában újból életre kelteni! A teológiákon ugyanis *ma is képeznek (?) tanítói (női) oklevéllel bíró tanítókat hivatásos hitoktatókká*. Ezt a kiképzést lehetne úgy elintézni, hogy a most veszendő helyeken lévítákat alkalmaznánk, felruházzván őket (esetleg felügyelet mellett) a sakramentumok kiszolgáltatási jogával.

Világos, hogyha bírnánk, vagy másképen kivihető lenne, a végeken is sokkal jobb lenne külön lelkész és külön tanító. De ha a helyzet kényszerít, elő kell vennünk a régi formát. Hogy ez visszaesés lenne? Lehet! De az bizonyos, hogy ezzel az intézkedéssel megtarthatjuk, a mi most még a mienk, amúgy meg elpusztulnak azok az egyházaink, mert *aki csak a papi pályára készült, az igen csekély anyagiak miatt (hiszen családok emberek!) oda nem megy*.

A lévita elsősorban tanító: kapja a tanítói fizetést, mint oktató; de a papi teendőket is ellátja, tehát kaphatja azt az egyetmást, ami olyan kis helytől futja. Jövőjüket a tanítói nyugdíj biztosítaná.

Hogy ez a megoldás nem tökéletes? hogy megint két hivatalt töltsen be egy személlyel?

Igaz! Hanem, mert más mód ma nincs, meg kell elégedni ezzel, annyival is inkább, mert hiszen a felekezeti tanító ma is *tevékeny részese* egyházi életünknek, nemcsak mint kántor, hanem mint a lelkész helyettesítője is. És ha a tanító lelkiismeretesen végzi különösen a tanítói és hitoktatói munkáját: megvan a remény a kívánatos, szebb jövőre!

Ajánlom megvalósításra ezt az eszmét.¹ Nem esztendő tanácskozás kell, hanem gyors intézkedés, a veszedelem nagy!

Horváth E. János.

HÍRADÁS

A debreceni egyházmegye őszi közgyűlése.

A debreceni egyházmegye őszi közgyűlést október hó 23-án tartotta Debrecenben. Előző napon a tanügyi és a missziói bizottság ülésezett. A közgyűlés a XC. zs. 1. versének eléneklése, F. Varga Lajos esperes buzgó imádsága után a lapunk más helyén olvasható, gondolatokban gazdag esperesi megnyitó beszéddel vette kezdetét. A canonica visitációról szóló jelentést megnyugvással vettük tudomásul. A kebelbeli egyházak a megpróbáltatásokkal teljes időben is hivatásuknak és rendeltetésüknek magaslatán állottak, eddig úgy a lelki, mint az anyagi szükségletek kielégítést nyertek. Ma még mindenütt áll Sionnak tornya, de ha a gazdasági válság okozta helyzet nem javul, vajjon megállhat-e? Az esperesi időszaki jelentésben már kopogtat az anyagi szükség, nem egykét gyülekezetben panaszkodnak az egyházi tisztviselők amiatt, hogy járandóságukat nem kapják meg idejében. Biharnagybajom, Gáborján, Hajdúbagos, kölesönnel próbál magán segíteni. A hajdúbagosi lelkészválasztás megerősített, az új pásztorát áldáskívánással, bizakodó reménységgel fogadjuk és köszöntjük. Kegyes adakozókban még most sem szűkölködünk, öt alapító-levelet fogadtunk el, erősítettünk és köszöntünk meg. A nagy gonddal és szakértelemmel készített tanügyi bizottsági jelentés során közgyűlés pontosan meghatározottat kívánja az iskolai évről kezdő idejét s erre egyetemes jellegű rendelkezést kér kiadatni a Konvent által. A belmissziói jelentés tárgyalásával kapcsolatban különös lelkigondozásban fogja részesíteni egyházmegyénk a gyermekeket és az ifjakat, továbbá a tanyák és szórványok lakóit. A szociális munka szegényügyi ágának kultiválására különös gond fordítandó. Néhány díjlevél és adásvételi szerződés meg-

¹ Kezdetől fogva azt vallottam, hogy sokkal helyesebb megoldás ez, mint a kötelező tanítóképzés erőszakolása. Erdélyben már 10 évvel ezelőtt megcsinálták, és amint tudom, általában véve igen jó eredménnyel. Szerk.

erősítést nyert. Megalakult az egyházmegyei tanács is az új E. T. rendelkezése szerint. — A Szeretetszövetség-hathatós támogatásban részesítendő mindenütt. A gyűlés az elnökség tapintatos és bölcs vezetése és irányítása, valamint az előadók kitűnő referálása mellett déli 12 órakor már véget ért a 245. dícs. 10. versének eléneklésével. Délután négy, egészen jelentéktelen bírósági tárgyan hozott részint felmentő részint marasztaló ítéletet a bíróság.

Sz. J.

HALOTTAINK

Józsa Juliánna, néhai Szabó Kálmán ny. kántor-tanító özvegye hosszú szenvedés után, 47 éves korában, Monostorpályiban meghalt. A megboldogult, mint Istennek szolgáló leánya egyházában a missziói munkák végzése körül nagy hűséggel járt el. Házát diakonissza-otthonul az egyháznak hagyományozta. Legyen áldott az emléke.

KÜLÖNFÉLÉK

Október 31-ike ünneplése Debrecenben. Debrecen református társadalma méltóképpen ünnepelte meg a reformáció emlékünnepét, október 31-ét. A Kollégium ünnepélye délelőtt 10 órakor a nagytemplomi istentisztelettel kezdődött, ahol dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár prédikált. Tizenegy órakor a gályarabok emlékoszlopánál s a Zwingli—Kálvin emléktáblánál folytatódott; délután 5 órakor pedig a Kollégium dísztermében megnyitó beszédet tartott dr. Révész Imre egyetemi tanár, ünnepi beszédet mondott Kiss Sándor szénior.

A budapesti protestáns egyetemi és főiskolai hallgatók Bethlen Gábor-Köre október hó 28-án ünnepelte a Kör helyiségében fennállásának harmincéves jubileumát. A Kör harmincéves történetét ismertette dr. Torday Géza, az ünnepi beszédet D. Dr. Baltazár Dezső püspök mondta s a multakról D. Raffay Sándor ev. püspök emlékezett meg.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság hittudományi szakosztálya október hó 29-én délután 6 órakor Budapesten Zwingli-ünnepélyt tartott a Ráday-u. 28. szám alatti Református Theológiai Akadémia dísztermében. Nyitó beszédet D. Pröhle Károly soproni egyet. tanár, a szakosztály elnöke mondott, míg „Zwingli arca” címmel dr. Révész Imre debreceni egyet. tanár tartott előadást; Zwinglinek a magyar reformációhoz való viszonyát S. Szabó József tb. tanker. főigazgató ismertette, végül dr. Antal Géza püspök záróbeszédet tartott.

A kunszentmiklósi református „Baksay” reálgymnázium új, modern, kétemeletes épületet kapott, melynek felavatása október hó 25-én történt meg.

A kolozsvári református aggmenház felavatása. A kolozsvári egyházközség és nőszövetség a munkaképtelen aggok védelmére és gondozására egyik buzgó hívének kegyes alapítványából aggmenházat nyitott meg és az aggmenház telkén napközi otthont is létesített gyermekek számára. Az aggmenház és napközi otthon vezetésére két diakonisszát is munkába állított. Az aggmenház felszentelését október hó 25-én végezte dr. Makkai Sándor püspök.

A dévaványai Kultúrház felavatása. Nagy ünnepe volt október 18-án a dévaványai gyülekezetnek. Közel 1000 egyháztagnak ingyen munkájával és adományával (amelyhez a földm. minisztérium 8000 pengős adománya is hozzájárult) felépített Kultúrházát avatta fel. Ugyanakkor iktatták hivatalába a Bethlen Gábor-Szövetség dévaványai fiókjának első tisztikarát és vették fel ünnepélyesen a tagokat. Azon a napon tették le fogadalmukat az új 879. sz. Bod Péter-cserkészcsapat tagjai. Az ünnepségen megjelentek és közreműködtek: Török Imre esperes, vitéz Csécsi Nagy Imre ny. altábornagy. Harsányi Zsolt író, dr. Herczegh Béla egyházmegyei gondnok, Bánóczy Béla, Gaál István törökszentmiklósi lelkész. Az alispán és főszolgabíró képviselőiben Breznay Mihály tb. főszolgabíró jelent meg. Az ünnepséget közadakozásból rendezett ebéd zárta be, melyen főleg azok vettek részt, akik ingyen munkájukkal, vagy adományaikkal hozzájárultak a Kultúrház felépítéséhez.

A Magyar Kertészek Országos Gazdasági Szövetsége az ideai téligyümölcsök értékesítésére akciót szervezett, melynek folyamán már eddig is nagymértékben sikerült a gyümölcstermelőknek segítségére lennie. Az értékesítést még inkább előmozdítandó, elhatározta a Szövetség elnöksége, hogy értékesítéssel kapcsolatos téligyümölcs kiállítást rendez. *A kiállítást a Szövetség Budapesten november hó 14-étől 18-ig tartja meg a Nemzeti Szalon Erzsébet-teri kiállítási helyiségeiben.*

A tiszafüredi református egyházközség új lelkipásztorául Dankó Sándor esztári lelkészt hívta meg egyhangúlag. Isten áldása legyen a nagyon szerencsés, dicséretes és példás gyorsasággal és egyhangúsággal történt választáson, amely az oly jó emlékezetű Létay Menyhért elköltözött testvérünk helyébe méltó utódot állított.

A Károlyi Gáspár Irodalmi Társaság megalakulása kiemelkedő eseménye volt a nagyváradi Református Nagyhatáron. A megalakítás eszméje két évvel ezelőtt vetődött fel Nagy-károlyban, amikor Károlyi Gáspár emlékének áldoztak az erdélyi és királyhágómelléki reformátusok. A Társaság tisztikarát és vezetését egyhangúlag választották meg. Elnökök: Dr. Makkai Sándor püspök és dr. Thúry Kálmán főgondnok; alelnökök: Vásárhelyi János püspökhelyettes és dr. Nagy Sándor egyházm. gondnok. Az alapszabály szerint a „Társaság

célja, hogy az evangéliumi református tudományos theologiai és építő irodalmat művelje és szervezze. Az evangéliumi református egyházi életet irodalmi úton ápolja és fejlessze. A szétszórtságban élő magyar reformátusokat hitébresztő és erősítő iratokkal, különösen bibliával ellátja. A magyar református írókat, tudósokat és művészeket a társaság keretén belül összegyűjtse s őket az egyház szellemi életével állandó kapcsolatban tartsa.“ A nagyszerű és nélkülözhetetlen célkitűzésre testvéri szívvel kérünk áldást.

Döbrössy Lajos, a mohamedánok (bulgáriai törökök) között dolgozó református misszionárius lelkész, október hó 24-én Debrecenbe érkezett s délután a II. sz. theologiai teremben a theologusoknak előadást tartott a mohamedán vallásról, továbbá a mohamedán misszióról, annak szükségességéről és nagy nehézségeiről. Az előadásért dr. Kállay Kálmán mondott köszönetet s további munkájára Isten áldását kérte. Döbrössy 25-én (vasárnap) d. u. pedig a Kistemplomban vallásos ünnepélyen prédikált.

TARTALOM: F. Varga Lajos: Egyházmegyei közgyűlést megnyitó beszéd. — A zsinat. — vitéz Marton József: Vallásváltoztatások Magyarországon 1817-től 1846-ig. — Iskola: Horváth E. János: Pap-tanítólévita. — Híradás: Sz. J.: A debreceni egyházmegye őszi közgyűlése. — Halottaink. — Különlélek. — Pályázatok.

Hivatalos értesítés.

3399—1931.

Helyesbítés a békési lelkészi állás pályázati hirdetéséhez:

A békési református egyház lelkészi állásának pályázati hirdetése lapunk mult számában akként jelent meg, hogy a 353. oldalon a második oszlopnál felül a 8-ik sorban kimaradt néhány szó, melyet betoldván a pályázat hiteles szövege ez lesz:

„A presbiterium ezen javadalomból, hozzáadván a fent circa 100 magyar holdhoz 20 magyar holdat s így minden részt kétfelé osztva“ stb.

Debrecen, 1931 november 3.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat nőtanítói állásra.

A kispaládi református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet a II-ik iskolájánál nyugdíjazás folytán megüresedett nőtanítói állásra. Javadalom: törvényszerű. Lakás: természetben, kerttel. Kötelesség: a presbiterium által kijelölt osztályok vezetése, női kézimunka tanítása. Belmissziói munkában segédkezés. Megválasztott tanítónő elődjének: 45 P beruházást megteríteni tartozik. Pályázati határidő november 12. Állás azonnal elfoglalandó. **Presbiterium.**

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

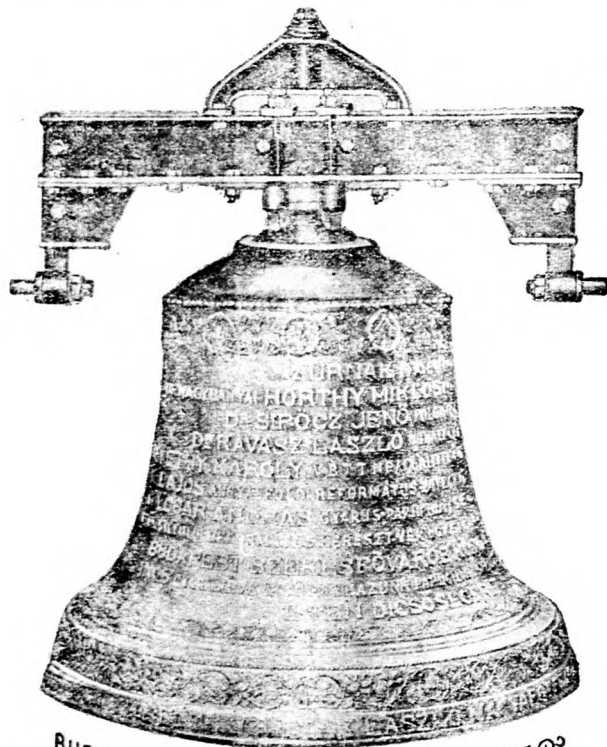
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve, 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Utmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozd: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozd: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása a II. osztály számára . . 10—
Berwaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához . . . 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.